

**Styrk den digitale
dannelse:
Inspirationskatalog
til arbejdet med
børn og unge**

Digital dannelse i praksis: Erfaringer fra hele landet

Kære dig, der gerne vil arbejde med digital dannelse af børn og unge.

Digital dannelse er vigtigere end nogensinde.

Det er samtidig et område, hvor mange fagpersoner fortæller os, at de enten føler sig usikre på, hvordan de arbejder med børn og unges digitale dannelse eller savner den nødvendige støtte og inspiration.

Gennem interviews med fagpersoner fra 28 kommuner på tværs af landet har Medierådet samlet en række inspirerende cases og gode erfaringer.

I dette inspirationskatalog sætter vi løbende disse cases i forbindelse med relevante indsatser og materialer. De materialer, som indgår i kataloget, er alle anbefalet af fagpersoner, som vi har talt med.

Vi håber, at kataloget kan inspirere dit arbejde med at fremme børn og unges digitale dannelse.

Temaer i inspirationskataloget:

1: SÆT DIALOGEN I CENTRUM FOR **FOREBYGGELSE** s. 7

2: INDDRAG ALDERSNÆRE **FORBILLEDER** s. 9

3: **EN TRYK DIALOG** UDEN SKYLD OG SKAM s. 11

4: DIGITAL DANNELSE ER **MEDBORGERSKABENDE** s. 13

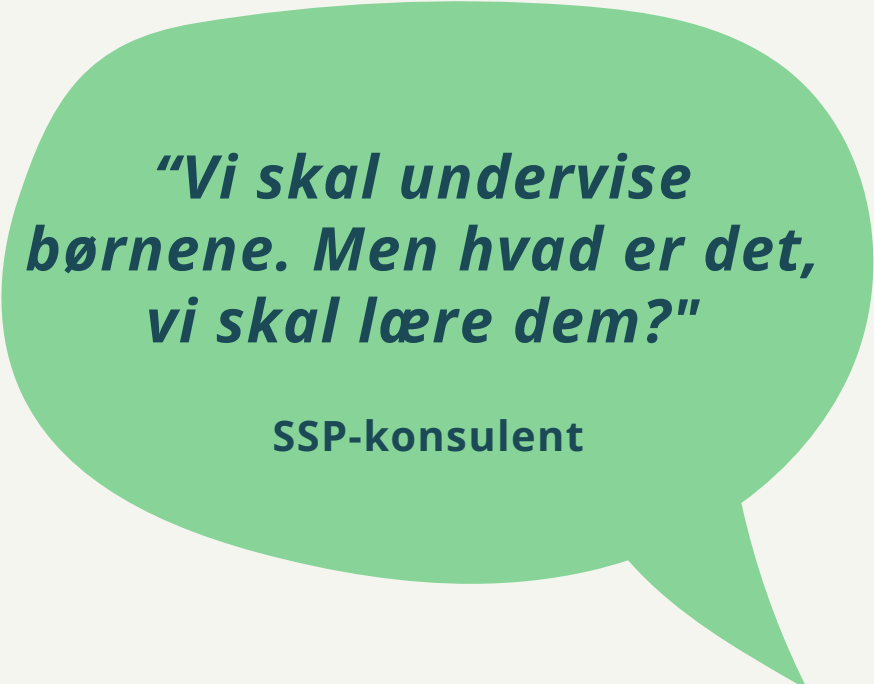
5: SKAB ET **FÆLLES SPROG** MELLEM SKOLE, BARN OG HJEM s. 15

Fra hele landet, til hele landet

Mange tak til de **28 kommuner**, der har delt deres erfaringer, viden og gode råd.

Aabenraa, Aalborg, Aarhus, Assens, Billund, Egedal, Esbjerg, Fredensborg, Furesø, Haderslev, Lejre, Høje Taastrup, Jammerbugt, Kolding, Lemvig, Lyngby Taarbæk, Odense, Odder, Ringsted, Roskilde, Rudersdal, Silkeborg, Svendborg, Struer, Vallensbæk, Vejle, Viborg & Vordingborg

***“Vi skal undervise
børnene. Men hvad er det,
vi skal lære dem?”***

SSP-konsulent

Lyder det bekendt?

I dette katalog finder du erfaringer, direkte fra fagpersoner til fagpersoner. Fokus er derfor på at håndtere de udfordringer, som fagpersoner møder i en travl hverdag. Vores håb er at facilitere en vidensdeling, der kan supplere både nuværende og fremtidige indsatser om digital dannelse.

"Lærerne er så fyldte og har så travlt. De skal ikke have mere på deres tallerken"

SSP-konsulent

"Hvad er det, vi tager fra børnene, når de hele tiden har en telefon?"

Folkeskolelærer

"Der er ikke nogen, der har den gyldne løsning, så der bliver ligesom prøvet en masse"

Pædagogisk konsulent

"Vi skal ind i alle klasser og forældremøder, så vi ved, at digital dannelse er på dagsordenen"

SSP-konsulent

"Vi har tendens til at kaste alt, hvad der er digitalt, ned i en stor gryde og tro, det handler om det samme"

Lærer

"Jeg ser en styrke i, at forældrene bliver inddraget endnu mere"

SSP-konsulent

"Vi er meget bevidste om, at de medier, vi bruger, er læringsorienterede eller fællesorienterede"

Pædagog

5 temaer og cases til arbejdet med digital dannelse

Input fra fagpersoner tæt på landets yngre borgere.

1 Sæt dialogen i centrum for forebyggelse

En vigtig del af arbejdet med digital dannelse er som fagperson at have øje for **proaktive** og ikke kun reaktive indsatser. Et godt udgangspunkt for forebyggelse kan være at facilitere en tryk dialog for at imødegå digitale problematikker.

Hvis forebyggelse bliver baseret på skræmmende historier og skrappe regler, skaber det en dynamik, hvor børn og unge kan være bange for at kontakte omsorgspersoner, hvis de er i problemer. Når lærere, pædagoger, SSP-konsulenter mv. kan facilitere en sund dialog, hvor børn og unge føler sig hørt og forstået, øges chancerne for at forebygge digitale konflikter.

Undervisningsmaterialet "WiFive" er et eksempel på en god indsats, hvis formål er at understøtte undervisere med nyt materiale, så den trykke samtale bliver fundamentet for de forebyggende indsatser.

Erfaringer viser, at opkvalificering af lærere gennem workshops, oplæg og vidensdeling gør fagpersoner mere trykke i deres arbejde. Dette skaber bedre forudsætninger for at facilitere dialog om forebyggende indsatser.

"Hvis man ikke skematisk går ind og prioriterer det fra start, får vi ikke en forebyggende indsats. Det, vi har prøvet, er at gøre det mere forebyggende. Vi har arbejdet med at lægge forskellige interaktive opgaver ind undervejs, så det bliver en mere dynamisk undervisning."

Digitaliseringskonsulent & pædagog

Forebyggelse som case: WiFive i Vallensbæk Kommune

I Vallensbæk Kommune var erfaringen tidligere, at arbejdet med digital dannelse ofte blev håndteret reaktivt som en form for "brandslukning" ved utilsigtede hændelser.

I et skift mod en mere forebyggende tilgang valgte kommunen at fokusere på opkvalificering af deres undervisere. Dette inkluderede workshops i forberedelsesugen med fokus på digital dannelse, og hvordan man skaber et trygt rum til dialog. Derudover blev der oprettet et forum til vidensdeling via en Padlet-tavle, hvor fagpersoner fra hver årgang kan dele erfaringer om konkrete tiltag.

For at understøtte denne opkvalificering gjorde kommunen brug af materiale fra indsatsen WiFive til indskolings- og mellemtrinnet. WiFive har fokus på at facilitere dialog om god digital adfærd gennem udarbejdelsen af et fælles kodeks.

WiFive består konkret af fire undervisningsmoduler: *Den gode tone, teknologiforståelse, den gode stil og sikkerhed online.*

Wifive er udviklet af Danske Skoleelever og TDC Group og kan findes gratis på wifive.dk.

Sådan kommer du i gang: Input fra Vallensbæk Kommune

- Find støtte og vejledning fra fagpersoner i din kommune.
- Fastsæt undervisning og planlæg dine forløb, så digital dannelse ikke ryger bagerst i køen.
- Tag fat i dine kollegaer! Når alle er med på at sætte forebyggelse af digitale problematikker på dagsordenen, har det større effekt.

2

Inddrag aldersnære forbilleder

For børn og unge bliver digital dannelse et mere relaterbart emne, når dialogen er faciliteret af **aldersnære forbilleder**.

Når alderssvarende forbilleder inddrages som medskabende i formidlingen af digital dannelse, og de dertilhørende emner og dilemmaer, gøres formidlingen aktuel for alle deltagende, og muliggør en engageret og ligesindet dialog.

Børns Vilkårs program **“Digitale elevambassadører”** eksemplificerer, hvordan denne type indsats aktiverer det potentiale, der ligger i at inddrage unge som formidlere for yngre elever, særligt inden for det forebyggende arbejde.

Erfaringer viser, at når unge elever aktivt deltager i undervisningen om digital dannelse, kan de bidrage til at mindske den generationskløft, der ofte opstår mellem børn, lærere og forældre. Flere lærere har også bemærket, at dialogen mellem elevambassadørerne og de yngre elever ofte omhandler emner, de ikke vidste var relevante, eller foregår på et niveau, hvor flere elever føler sig trygge ved at bidrage.

"Jeg har sammen med nogle af elevambassadørerne blandt andet været ude på en skole og haft forældre med. Vi udviklede det sådan, at det er en pakke, vi selv kan gennemføre her med de ressourcer, vi har."

SSP-konsulent

Ung til yngre i Viborg Kommune

I Viborg Kommune har et forebyggelsesteam ønsket at afprøve nye metoder og optimere deres formidlingsindsatser i kommunens grundskoler. Med dette formål har kommunen arbejdet med konceptet **Digitale elevambassadører**, udviklet af Børns Vilkår.

Ved at bringe SSP-konsulenter, lærere og elever sammen har de i 2023 uddannet den første årgang af elevambassadører som et pilotprojekt. Fokus har været på at tilpasse indsatsen til lokale og aktuelle udfordringer frem for at følge et standardiseret program. Blandt andet har kommunen udvidet konceptet til også at inddrage elevambassadørerne på forældremøder i 3. og 4. årgang.

Elevambassadørerne udpeges af den lokale SSP-kontaktlærer i samarbejde med 8.-årgangsteam. Derefter gennemgår de udvalgte elever samt en tilknyttet lærer en undervisningsdag faciliteret af Børns Vilkår. Efter denne undervisningsdag tager elevambassadørerne ud til yngre årgange, hvor de med udgangspunkt i undervisningsmateriale fra Børns Vilkår går i dialog med de yngre elever.

Digitale elevambassadører udbydes af Børns Vilkår og kan findes på Børns Vilkårs hjemmeside (bemærk at programmet er betalingsbelagt).

Sådan kommer du i gang: Input fra Viborg Kommune

- Stol på de unge - ofte vil og kan de godt tage ansvar.
- Skab en koordineret indsats på tværs af årgange og skoler.
- Tilpas indsatsen til din lokale kontekst.

**I marts 2025 lancerer partnerskabet On - Red Barnet, Børns Vilkår, Medierådet for Børn og Unge og Center for Digital Pædagogik - et gratis unge-til-yngre program.*

3 En tryk dialog uden skyld og skam

Når børn og unge skal have forståelse for de potentielt ubehagelige oplevelser, de eller deres venner kan have i deres digitale liv, er det vigtigt, at dette bliver gjort gennem relaterbare eksempler og **en tryk dialog**.

Arbejdet med ubehagelige emner skal ikke udelukkes fra undervisningen. I stedet skal en tryk dialog skabe fundament for, at emner kan behandles uden skyld og skam.

Et oplæg fra kommunens **SSP-konsulenter** er et eksempel på, hvordan man kan formidle og bearbejde de potentielt ubehagelige oplevelser eller alvorlige konsekvenser, der kan være forbundet med børn og unges digitale liv, men med en fordomsfri og åben tilgang.

Erfaringen viser, at børn og unge i højere grad forstår og kan italesætte potentielle digitale problemer, når de er blevet bekendt med lovgivning og vigtige opmærksomhedspunkter på forhånd.

"Vi arbejder meget på at vejlede lærerne i at kunne facilitere samtalen. Det, vi taler om, kræver nemlig, at der er et tillidsfuldt rum. Derfor er det også helt afgørende for os i forbindelse med alle møder at understrege, at dette er et trykt rum, hvor vi taler om noget – ikke om nogen".

SSP-konsulent

Reflekteret dialog i Egedal Kommune

I Egedal Kommune er SSP-oplæg en central del af undervisningen i digital dannelse. Denne type oplæg og undervisning er hovedsageligt rettet mod udskolingen og har til formål at skabe en åben dialog omkring de emner, der kan være svære at tale om.

Formålet er at kunne have en forstående og fordomsfri, men samtidig alvorlig samtale med de unge. Med dette formål har kommunens SSP-konsulenter udviklet tre oplæg baseret på emner, de oplever, at de unge allerede har stiftet bekendtskab med. Helt konkret tager oplæggene omkring 1,5 time og indeholder flere dele, hvor dialog er muligt og der opfordres til aktiv deltagelse.

Temaerne for oplæggene er:

- Grænseoverskridende materiale på internettet (7.klasse)
- Billeddeling (8. klasse)
- Digitale sexkrænkelser & samtykke (9. klasse)

Formålet med disse oplæg er at skabe et trygt rum til dialog ud fra eksempler, som de pågældende børn og unge er bekendte med. SSP i Egedal Kommune arbejder bl.a. med korrigerende af flertalsmisforståelser. Fx tror mange unge, at langt flere har delt billeder af sig selv end tilfældet er. SSP-underviserne i kommunen har erfaret, at især aktive eksempler med videoer, billeder eller 'kahoot' sætter gang i dialogen. En pointe er også, at disse oplæg skal være udgangspunkt for videre dialog mellem underviser, børn og unge.

Sådan kommer du i gang: Input fra Egedal Kommune

- Involver eksempler med videoer og billeder.
- Hold oplæggene mens temaet er aktuelt for de unge.
- Brug statistik fra din lokale ungeprofilundersøgelse i arbejdet med flertalsmisforståelser (alternativt nationale tal).
- Undervisning skal ikke kun gå på moral, men også på aktuel lovgivning.

4 Digital dannelse er medborger-skabende

I takt med at børn og unge bliver digitale brugere, er det afgørende, at de også lærer at agere som borgere i det fælles digitale rum. Et tidligt fokus på **digitalt medborgerskab** er derfor essentielt.

Digital dannelse handler ikke kun om tilegnelsen af faglige kompetencer, men også om at forberede elever til at blive ansvarlige digitale samfundsborgere. Derfor bør indsatsen for digital dannelse inkludere undervisning i demokratiske værdier, hvilket skaber en rød tråd mellem børn og unges erfaringer offline og online.

Undervisningsmaterialet **“Dit liv på nettet”** fra Center for Digital Pædagogik er et godt eksempel på, hvordan man kan inddrage emner som demokratisk dannelse i det digitale univers. **Erfaringer** fra forskellige indsatser viser desuden, at arbejdet med digitale fællesskaber og god online adfærd styrker sociale kompetencer – både på nettet og i den fysiske verden.

"Vi har talt om den digitale samtale og gennem det introduceret den demokratiske samtale – altså principperne for at tale sammen i et demokrati, hvor alle skal have mulighed for at komme til orde. Derefter har vi bygget videre på det og forsøgt at integrere de digitale elementer i samtalen."

Pædagogisk konsulent

Relationer og medborgerskab i Vejen Kommune

Med ambitionen om at skabe et kompetencegivende undervisningsforløb, der udvider fokus fra blot at kunne begå sig online til også at kunne begå sig socialt online, har kommunen gennem de seneste år implementeret undervisningspakken Dit liv på nettet. Formålet har været at styrke arbejdet med digital dannelse og fremme digitalt medborgerskab.

Materialet blev valgt som et anerkendt og lettilgængeligt redskab, der gør det nemmere for undervisere at undervise i emnet – også uden forudgående erfaring. Dit liv på nettet indeholder færdigudarbejdede materialer, der kræver minimal forberedelsestid og er tilpasset en travl hverdag med begrænsede ressourcer. Pakken rummer en række undervisningsmoduler, der spænder fra trivsel og medborgerskab til demokrati og fællesskab.

I Vejen Kommune er materialet blevet en central del af undervisningen i digital dannelse. Erfaringerne peger især på en positiv effekt hos de ældre årgange, hvor fokus har været at lære de unge at agere ansvarligt som digitale borgere – på lige fod med deres rolle i det offline samfund.

Dit liv på nettet udbydes af Center for Digital Pædagogik og kan findes på Center for Digital Pædagogiks hjemmeside (bemærk at materialet er betalingsbelagt).

Sådan kommer du i gang: Input fra Vejen Kommune

- Stol på det materiale, du har til rådighed.
- Støt op om hinanden i kollegagruppen og skab sammenhæng mellem jeres undervisning.
- Gør din egen undervisning til udgangspunkt for samarbejde med SSP.

5 Skab et **fælles sprog** mellem skole, barn og hjem

I arbejdet med at fremme digital dannelse blandt børn og unge er etableringen af et **fælles sprog** og en koordineret indsats mellem hjemmet og skolen afgørende. Forældreinddragelse udgør derfor en væsentlig komponent på tværs af initiativer.

Når forældre og andre nære omsorgspersoner aktivt inddrages i dialogen om at udvikle et fælles sprog, som gør det muligt for børn og unge at udtrykke deres oplevelser i det digitale univers, forbedres sammenhængen mellem de skolebaserede og hjemlige indsatser. Det er desuden essentielt, at kommunikationen ikke alene foregår mellem skoler/institutioner og hjemmet, men at der ligeledes etableres rammer for vidensdeling og gensidig koordinering i forældregruppen.

Værktøjskassen "**Digital Genial**" fra Medierådet for Børn og Unge stiller en bred vifte af redskaber til rådighed, der er målrettet forældreinddragelse og facilitering af dialog mellem hjem og institution.

Erfaringer indikerer desuden, at flertalsmisforståelser kan reduceres og i væsentlig grad forebygges ved hjælp af en inddragende og inkluderende tilgang.

"Der er nogle konkrete udfordringer, som skærmtid, der fylder. Dem ville vi prøve at skabe dialog med forældrene om, hvilket kan føre til, at man også i hjemmet har samtaler om de udfordringer, forældrene oplever."
Fagligkonsulent

Forældreinddragelse i Billund Kommune

I Billund Kommune havde man over en længere periode observeret, at de digitale dannelsesindsatser i kommunens skoler havde begrænset effekt. En af de formodede årsager til dette var det manglende samarbejde mellem hjemmet og skolen. Kommunen identificerede derfor et behov for at skabe større sammenhæng mellem skolens indsatser og samtalerne i hjemmet mellem forældre/ nære omsorgspersoner og børn.

Tidligere havde man arrangeret foredrag til forældremøder om børns digitale adfærd og inviteret til konferencer for at give forældre indsigt i børns digitale liv og trivsel. Forældrene efterspurgte imidlertid en mere dialogbaseret tilgang.

For at imødekomme dette behov tog Billund Kommune et dialogspil i brug, udviklet som en del af Digital Genial-værktøjskassen, for at engagere forældre i samtaler om digital dannelse. Det aktivitetsbaserede materiale kan anvendes på forældremøder og skaber et solidt fundament for dialog mellem forældre, skoleledere og undervisere.

Digital Genial er udviklet af Medierådet for Børn og Unge og kan findes gratis på Medierådets hjemmeside.

Sådan kommer du i gang: Input fra Billund Kommune

- Tag udgangspunkt i eksisterende fællesskaber i forældregruppen.
- Gør forældreinddragelse til mere end oplæg og få skabt en sammenhæng mellem indsatser.
- Skab kommunikation i forældregruppen og giv dem mulighed for at støtte op om hinanden.

Hvor finder jeg materialer til undervisningen?

Organisationerne Red Barnet, Børns Vilkår, Medierådet for Børn og Unge og Center for Digital Pædagogik har lanceret **On, der er en platform for læring og dialog.**

På on-undervisning.dk kan du finde over 120 forskellige undervisningsmaterialer, som er frit tilgængelige for alle, der ønsker at undervise i emner inden for digital dannelse.

Ved at scanne QR-koden får du direkte adgang til platformen, hvor du kan læse mere om hver enkelt undervisningsmateriale og finde lige det, der passer til dit behov.

Alle undervisningsmaterialer på On-plattformen

On har udviklet syv principper for digital dannelse. Principperne indrammer de emner, som er relevante og aktuelle at undervise i inden for digital dannelse. Materialerne nedenfor er inddelt efter de syv principper.

Balance i en hverdag med digitale medier:

Fanget i feedet, Find din balance, Hvordan påvirker digital medier din hverdag, Gaming eller gambling, ReloadMe, WiFive - indskoling, Drop forhøret - men spørg gerne, Tilgængelig døgnnet rundt, Appanalyse, Bliv Klog på Klimavenlige Vaner - En hverdag med elektronik & Skærmen fuckr med dig.

Demokrati & deltagelse:

Kend dine digitale kaninhuller, Krisens regler - også i cyberspace, FAKENEWSLAB, Ansigtsløs kommunikation - Kommunikation på sociale medier, Bad News, Er det fup eller fakta når du læser nyheder på nettet?, Fake News - meget mere end et begreb, Filterbobler, Kan det nu passe?, Kan man være ven med en robot?, Kod en bedre verden, Manipulation af skub, Når Greta går viralt - den politiske influencer, Robotterne kommer - eller er de her allerede?, Rumrejsen, Spil sikkert på nettet, Stop, tænk, tjek det & Viden på nettet - hvem bestemmer?

Digitale fællesskaber:

Mobning digitalt, OsOnline, Online kommunikation, Digital mobning i grundskolen, Sæt fokus på de digitale fællesskaber i klassen, Sociale medier, Sammen på nettet, Tal om digitale fællesskaber, Skal vi chatte?, Er du ok på nettet?, Digital trivsel, Wiffive - mellemtrin, Venner på nettet, Ansigtsløs kommunikation, DigitalPænt, Emoji-sprog, Hvilke billeder vil og må jeg vise?, Kodeks for netkommunikation, Over strengen på nettet, Re-design Aula eller lav en chattilføjelse, Få en god samtale om børns digitale liv på forældremødet, Til forældremødet, Trivselshjælperen & Undervisningsmateriale om digital dannelse.

Digitale forretningsmodeller:

Den store gevinst - grundforløb, Den store gevinst - reklamens magt, Computerspil - hvem spiller vi for?, Den Digitale Skattejagt, Digitale adfærdsdesign - et venligt skub eller kamoufleret tvang?, Ekkokamre, Gaming og spilanalyse, Har vi fanget et monster? Kommunikation, Kunstig intelligens på sociale medier, Skab et socialt medie - hvor går din grænse & Upload: Bliv klassen bedste youtuber.

Digitale krænkelse & skadeligt indhold:

Digital dømmekraft, Digital trivsel, Pas på hinanden på nettet, Et andet valg, Videofortællinger om digital dannelse, deSHAME 1, Undervisningsmateriale om ulovlig billeddeling, deSHAME 2, Inddragelse af elever i skolekollen, Inddragelse af elever på mellemtrin, Rettigheder online/offline & Trolling på nettet.

Privatliv & sikkerhed:

Persondata-hva'-for-noget?, Digitale fodspor, Smarthouse, Datafisk, Hvad er data, Big data, Big data og tredjepartscookies, Cookies- eller krummespor, Cybermissionen, Cybertruslen i Danmark, Dage Med Data - digitale fodspor og datasikkerhed, Databegrebet - Data, digitale data, binære data, bit og bitmønstre, Datadysten, Del - med omtanke, Detektiver - hjælp politiet!, Digitale fodspor i et historisk perspektiv, Gæt mit password, GDPR og databeskyttelse, Hack dig selv - spor dig selv, Hackerspillet, Hacking i ultra:bit, Hvordan undgår du phishing?, Identitetstyveri: Rolle- og læringsspil, Kryptering, Overvågning i skolen år 2030 - Utopier og dystopier, Overvåg i ultra:bit, Secure manners with perfect passwords, Sikker internethandel, Skoleliv og data & Social på nettet på den gode måde - undgå digitale trusler.

Identitet & idealer:

Undersøg unges pres og stress med statistisk analyse, Digital trivsel, Undersøg unges pres og stress med samfundsfaglig analyse, Dilemmaer på sociale medier, Fake eller Ægte: Digital billedmanipulation, Film og sociale medier - mellem virkelighed og virkemidler, Om algoritmer & Sociale medier og identitetsdannelse.

“Hvordan kan vi gøre vores børn og unge digitalt kompetente? Hvordan understøtter vi, at de kigger op i stedet for ned?”

Skoleleder

28 kommuner har delt deres refleksioner, gode råd og oplevelser. Vi håber, at deres erfaringer kan inspirere alle, der arbejder med børn og unges digital dannelse i hele landet.

Udviklet af
**MEDIERÅDET
FOR BØRN & UNGE**

I samarbejde med
will&agency